

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Notesbog 1

Citation: Kierkegaard, Søren: "Notesbog 1", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 19*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Jette Knudsen; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2001, s. 34v. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-not1-txt-shoot-idd3870e06-3578-48a5-ab08-227a007da78b.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 19

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

* *Bibelen* er altsaa det Kirken normerende. Denne Anskuelse er udtalt af Reformatorerne. – bibelske Theologie – i denne er i Grunden det Historiske det Fremherskende og Kirken medierer sig ikke i en stadig Succession sit Troes-Indhold saaledes som den catholske K: ved Tradition. Den søger at stirre tilbage derpaa som et Ideal. Traditions-Begrebet udviklede¹ sig skarpere (curialistiske – episkopale Anskuelse). – Men udvikler dog ikke paa en Maade den protestantiske K: en Tradition i dens analogia fidei. – og i Symbolerne.² (norma docendorum, norma credendorum). (norma normata) og i den Betydning man tillagde de forskjellige videnskabelige Præstationer i Kirken. –

Theologie.

Guds Væsen og Egenskaber. –

Gud er en Aand. Joh: 4, 24. Heb: 12, ὁπατηρ των πνευματων. usynlig Col: 1, 15. 1 Tim: 6, 16. – levende Act: 14, 15. 1 Tim: 6, 16. og i Hebr.: evig, uforkrænkelig Rom: 1, 23. 1 Tim: 6, 16., alstedsnærværende Act: 17, 27.24., salig 1 Tim: 6, 15. Act: 17, 25. ουκ προσδεομενος τινος., han har ikke ladet sig uden Vidnedsbyrd. – kan hans Tilværelse bevises – hans Egenskaber. (Nominalisme og Realisme.).

Gud er almægtig 2 Cor: 6, 18 παντοκρατωρ; Joh: 10, 29 μειζων παντων; 1 Tim 6, 15 βασιλευς των βασιλευοντων. (det Mulige – Mth: 19, 26 παρα τω θεω παντα δυνατα.)

alvidende. alstedsnærværende. (indistantia, ell. adessentia .)

Kjærlighed. φιλανθρωπια. Tit: 3, 4. og de speciellere Udtryk ελεος etc. – σωτηρ i Pastoral-Brevene. – (Kjærlighed er den Prædikats-Bestemmelse, der er Udtrykket for Personlighed.)

alviisdomos σοφος Rom: 16, 27. 1 Tim. 1, 17. – Rom: 11, 33. – 1 Cor: 1, 25 (Guds Daarskab er høiere end Msk^s Viisdom.) Jac. 1, 5. (den, der mangler Viisdom bede Gud derom.). – hele Realisationen af Christi Fremtræden henføres til Guds Viisdom. –

helligτελειος Mth: 5, 48; αγαθος Mth: 19, 17; αγιος 1 Pet. 1, 15. αγνος 1 Joh: 3, 3. Eph: 4, 24: det ny Msk. er skabt efter Gud i Sandheds Retfærdighed og Hellighed.

retfærdigδικαιοσυνη. δικαιοκρισια. (Rom: 2, 5). μισθαποδοτης. Heb: 11, 6. Straf og Belønning. Mth: 25, 31. Joh. 3, 36. - ουκ εστι προς[ω]ποληψια Rom 2, 11. Eph: 6, 9. - han dømmet τα κρυπτα του ανθρωπου.

Retfærdigheden maa ikke opfattes eensidigen - Opdragelse - men dog bør man hell. ei blive staaende derved. -

Hellighed kaldtes af de gl. Dogmatikere justitia interna, Retfærdighed justitia externa. -

positive og naturlige Straffe. Staaer da Eens jordiske udvortes Tilstand i et nødvendigt Forhold til Msk. Sædelighed. -

det teleologiske Moment. Verdens Udvikling. -

Beviser for Guds Tilværelse.

Hilarius: a deo descendum est, quid de deo intelligendum sit, quia non nisi se auctore cognoscitur.

Augustinus: deus sine qualitate bonus, sine quantitate magnus, sine indigentia creator, sine forma præsens, sine loco ubique totus, sine tempore sempiternus, sine commutatione mutabilia faciens.

via negationis, via eminentiæ, via causalitatis .

attributa immanentia, quiescentia, metaphysica

attributa moralia, operantia, transeuntia.

intellectus intuitionis: sine discursu et sine ratiocinio
intellectus simultaneus verissimus distinctissimus.

scientia necessaria, libera, media. (de futuribilibus).
voluntas necessaria, libera, media. -

(Tertullian: »Nihil incorporale, nisi quod non est, ergo est anima corpus sui generis.« »invisibilis licet videatur, incomprehensibilis, licet per gratiam repræsentetur, inæstimabilis, licet sensibus humanis æstimetur. Justinus M. ανωυμοσ, ανωνομαστος. - Gregor Nanz. υπερουσιος., Dionysius Aeropagita: α[ν]ουσιος. - Origines: μονας. -)

Skabelsen.

ὁ κοσμος και παντα εν αυτω. Act: 17, 24. τα παντα. 1 Cor: 8, 6. οι αιωνες. Heb. 1, 2. 11, 3. θεος εποιησε ουρανον και γην και θαλασσην, και παντα εν αυτοις. Act: 14, 15. – ved sit Ord ρημα Heb: 11, 3. 2 Pet. 3, 5. af Intet Heb. 11, 3. Rom: 4, 17.

Læren herom i det Gl. T. –

Der sigtes til Læren i Genes. i Mth: 19, 4. Act: 17, 26?
Heb: 4, 4.

Guds Ord. Hensigten af Skabelsen – Schleiermacher. –

Joh. Scotus Erigena: Creatio ex nihilo: non fuit materies, non causa existentium, nulla processio seu occasio (intet medvirkende Moment) – Scholastikerne. nihil negativum. ο: negatio entitatis, nihil privativum ο: materia rudis, indigesta. – creatio primitiva og creatio continuata.

Opfattelsen af Genes. Lære om Skabelsen var næsten altid allegorisk. Origenes. – ell. for at vindicere Helligheden af den 7de Dag. –

Øiemedet af Skabelsen. Origenes taler i Anledning af Sjælenes Præexistents om, at Aanderne ere nedstegne i en lavere Verden, for at arbejde sig op til den tabte Fuldkommenhed, og accentuerer καταβολη του κοσμου., og Ordet ψυχη (af ψυχος Kulde). Denne Lære forkjettredes 553.

Verden er skabt i Tiden (Methodius i Tyrus) – ell. fra Evighed (Alexandr.) Augustinus: mundus non est factus in tempore sed cum tempore. *Symb: apost:* πιστευω εις θεον παντοκρατωρα, senere er tilsat: ποιητης ουρανου και γης. *Symb. Nic:* føies til: ὁρατων και αορατων.

Forsynet.

Opholdelse. τα παντα εν αυτω συνεστηκε. Col: 1, 17. Mth: 6, 26.28. Act: 14, 17. 1 Tim: 6, 17.

Opholdelsen af det Hele under det Enkeltes Forsvinden.

Styrelse. Rom: 8, 28: Alt tjener dem til gode, som elske Gud.

Mth: 6, 32. 10, 29. Jac: 4, 15. Heb: 12, 5.

Xsti Sendelse. Joh: 3, 16. – hans Opstandelse.

Pauli Kaldelse.

(Luc: 23, 46: Fader i din Haand befaler jeg min Aand;
Joh: 18, 11. Skulde jeg ikke drikke den Skaal, min
Fader byder mig at drikke. -)

Gen: 8, 22. saa længe Jorden staaer, skal Sæd og
Høst, Frost og Hede etc.

Ψ 104.

i de *apokryphiske Bøger* findes mere abstrakte og
almdl. Forestillinger. Viisdomens Bog 1, 7. Herrens
Aand har gennemstrømmet Alt, saa at det er den, der
opholder det Hele. 11, 25: hvorledes kan Noget
vedblive naar Du ikke vil, eller bevares, naar det ikke
kaldes af Dig.

a) Gud besøger synlig Msk. b) taler usynlig med Moses
c) ved Propheter d) ved Engle. τῷ ἐπισκεπτεῖσθαι.
Viisdom 14, 3 ἡ πρόνοια. 3 Mc. 2, 21. Gud
Opsynsmanden over alt. 2 Mcc: ἐφορῶν πάντα. -

i Xstd. udelukkes de anthropomorphistiske og
particulariserende Ideer.

Forsynet negerer en fatalistisk Anskuelse (Forsynet,
sig bevidst transparent) men ogsaa en stoisk
Sig selvopløften over al Natur. - det Onde - Gud
tilstæder ell. bevirker det Onde, naar man
gjennemtænker hver Tanke for sig opløser den sig til
en Umulighed af Distinction. -

Joh: 9, 3. - Rom: 11, 25.

Gud læres at virke Alt: det er Naadegave. 1 Cor: 7, 7.
12. Phil: 2, 13.

Dog tilregnes Msk. Mth: 11, 20. Mth: 23, 37. Phil: 2,
12.13.

Eenheden er at søge deri, at Msks Frihed indordner sig
i opgiver sig i Guds Frihed. -

‡

providentiapræscientia, decretum exsecutio.m:H:t:
Gud. m:H:t: Objektet. providentia universalis,
specialis, specialissima (de Fromme.)

1. conservatio rerum simplicium, nexus cosmici.
»quousque vult« terminus vitæ (Levealder) er grundet
i decretum fundatum in causis secundis hypotheticalum
ikke i decretum absolutum i terminus vitæ skilnedes
terminus præternaturalis og naturalis. -

2. gubernatio. ordinaria og miraculosa.

3. concursus v. cooperatio: influxus in actiones et effectus accomodatus ad naturam et indigentiam uniuscujusque. – concursus et ad materiale et ad formale ved de gode Handlinger; concursus ad materiam ved de onde Handlinger og denne sidste var igjen impeditio, permissio, directio, determinatio. –

Engle.

de hierarchia coelesti 1) θρόνοι, Χερουβιμ, Σεραφιμ. 2) εξουσαι, κυριοτητες, δυναμεις. 3) αρχαι, αγγελοι, αρχαγγελοι. –

apologia conf:hæc largimur, quod angeli orent pro nobis. Articuli Schm:tamen non sequitur a nobis esse invocandos, adorandos, honorandos ut patronos et intercessores, et unicuique eorum esse certa auxilia tribuenda ut Papistæ docent et faciunt, hoc enim est idolatria.

δουλεια s. προσκυνησις τιμητικη i λατρεια.

orate pro nobis.

Michaels Fest 29^d Sept: – 2 Oct: Fest for custodes angeli.

(Englelæren maa enten tænkes udgaaet fra en overvunden Polytheisme, ell fra et Forsøg af Monotheismen paa at befolke Mellemverdenen).

Anthropologie.

1. Mskets oprindelige Fuldkommenhed.

Act: 17, 29. γενοσ του θεου. Jac: 3, 9. γεγονοτες κατ' ομοιωσιν του θεου. 1 Cor: 11, 7. εικων και δοξα. Gen: 1, 26 Beselem og Kidmut.

Mth: 10, 28. 6, 19.20. – Paulus har πνευμα – σαρχ· εσω ανθρωπος og εξω. 1 Cor. 15, 44. 1 Thess. 5, 23.

Denne Lighed skal realiseres. Mth: 5, 48. Eph: 4, 24. 1

Pet. 1, 15.

Viisdom: 9, 15: Det skrøbelige Legeme betvinger Sjælen, Hytten af Leer den tankerige Aand. -

Protestanterne have sat Guds Billedet i den justitia originalis, som for Katholikerne kun er et accessorium. apologia confessionis: æquale temperamentum qualitatum corporis, notitia Dei certior, timor Dei, fiducia Dei, recitudo et vis ista efficiendi. Fremdeles hominem potuisse propriis viribus diligere deum supra omnia, facere præcepta dei, et hoc quid aliud est quam habere justitiam originis. *Confessio augustana* har det ikke. -

Cathec: Rom: Gud dannede Sjælen efter sit Billede: tum originalis justitiæ donum admirabile addidit. -

Thomas Aquinas skilner: pura naturalia. (Fornuft og Villie). og den egl. justitia originalis ☩: donum divinitus datum supranaturale et admirabile (immortalitas, impassibilitas, justitia originalis).

Clausen mener, at man har forvexlet Msk-Slægtens ideale Tilstand med den Mskets første Tilstand, der beskrives i Genesis, og som ikke maa opfattes historisk. Forsaavidt coinciderer han jo med de nyere Anskuelse, der gjøre denne første Tilstand til den rene Værens Kategorie, som Livet selv vel føres tilbage paa, men som dog ikke maa tænkes eksisterende som saadan. kun Systemet har den. -

2. Mskets Udødelighed.

Mth: 10, 28. 6, 20. 2 Cor: 4, 17.18. Joh: 5, 24o:fl. hvo som troer har det evige Liv. 2 Cor: 5, 2. Apostlene ønske at omskifte dette Liv med det andet. Rom: 8, 23. 1 Cor: 15, 54. 2 Cor: 5, 2. Phil: 1, 23. 2, 17. 3, 20. 2 Tim: 4, 6-7. Act: 7, 55. (disse Yttringer ere uvilkaarlige Udbrud ikke dogmatiske Udsagn. - Jesu Opstandelse. Joh: 14.1. sq. 17, 24. Heb: 2, 15. Vi skulle leve med Xsto. Rom: 6, 8. 8, 11.17. 1 Cor: 15, 14. - 1 Pet: 1, 3.

Opstandelsen.Mth: 22, 23sq.Joh: 5, 29. - Mth: 10, 28. Luc: 16, 19.

1 Cor: 15.

Rom: 8, 11. 1 Cor: 6, 14. 1 Thess. 4, 14.

Forholdet mellem det ny og det gl. Legeme. 1 Cor: 15, 53.54. 2 Cor: 5, 2.4. (Identitæten); 1 Cor: 15, 37.50.51; Phil: 3, 21. Rom: 8, 23. 2 Cor: 5, 1 (Forskjellen).

en dobbelt Opstandelse. Αποκ: 20, 2.4. πρώτη αναστασις, 20, 12. δευτέρα αναστασις.

Noget lignende: Joh: 6, 40. Joh: 11, 25-26. Luc: 20, 35.

derimod: Joh: 5, 28.29. Act: 24, 15. 1 Cor: 15, 22. de, som ere værdige til Opstandelsen.

Opstandelsen som strax indtrædende. Luc: 16, 9.22. 2 Cor: 5, 1.8. Phill. 1, 23.

(Heb: 4, 9-11 Begrebet καταπαυσις.)

Den henlægges til en bestemt Tid. Joh: 5, 28.29. 11, 25. 6, 39. 1 Cor: 15, 52. 1 Thess. 4, 16. Apostlene troede tillige, at denne bestemte Tid strax skulde indtræde: 1 Thess. 4, 15. Jac: 5, 8. 1 Pet. 4, 7. 1 Joh: 2, 18-28. Heb: 10, 25-37. 1 Cor: 10, 11. 15, 52. men Tiden og Timen var ikke bestemt: 1 Thess. 5, 2. 2 Thess. 2, 2.

Johannes opfatter det mere aandeligt. – Mth: 16, 27. Mth: 24, 29. – Luc. 9, 27. (Hvorvidt strider den απολυτρωσις της σαρκος der omtales i det N. T. mod Legemernes Opstandelse? σαρχ – σωμα. –)

Legemernes Opstandelse – Gjengjeldelse.

Forsaavidt som Katholikerne have beraabt sig paa Skjersilden for at bevise netop den moralske Alvor og Strenghed, der ligger i deres Anskuelse, da kunde man indvende 1) at saa maatte de udstrække Skjærsilden til alle 2) ikke lade Bønner for de Afdøde have nogen Indflydelse. –

Ligesom »Legemets Opstandelse« er den chr: Concretion af Læren om Sjælens Udødelighed, saaledes er »Dommen« den chr: Concretion af Læren om en fortsat bevidst Tilværelse. –

3. Mskets Syndighed.

Medens en Udvikling af Mskets Syndighed med praktisk Hensyn træder os imøde saavel redigeret mod Jøder som mod Hedninger, dog saaledes at dette skeer med stadigt Hensyn til det i Udviklingen givne Tidsmoment, saa træder os den dybere Udvikling af Syndens msklige Begrundethed først ret imøde ved Udviklingen af Naaden og Troen, ligesom jo Loven aldrig blev prædiket saa strængt som ved Naaden. – Det er altid baglænds, at Historien forstaaes. –

Christi Yttringer m:H:t: Jøderne. Mth: 10, 25; 11, 16-24

(de ere som Børnene paa Torvet; 12, 39. (de fordre Tegn) 23, 37. Joh: 15, 18. Verden hader mig. Joh: 8, 44. m:H:t: Pharisæerne Mth: 5, 20. 7, 15. 23.

Syndens Almindelighed. Rom: 1. 2. 3. Gal:

Dens høieste Spidse Rom: 7.

Loven og dens Betydning.

Syndens Almdl. Rom: 3, 23. 5, 12. 1 Joh: 1, 8. Jac: 3, 2.

ogsaa i det Gl. T:⁴ -

Læren om Syndens Almdl. anskueliggjøres ved Fortællingen om de første Msk. Fald. -

Hentydninger til Læren i Genesis findes: 1 Cor: 11, 3. 1 Tim: 2, 13.14. Joh: 8, 44. (1 Joh: 3, 12). Apoc: 12, 9.

Rom: 5, 12 sq:

Opfattelser af Læren i Genes. (den begyndte[s] af Gnostikerne Ophites). Den historiske, mystiske, allegoriske.

Den ældste K. opfattede baade Synd - og Frihed - en forøget Syndighed og Døden ved Adams Synd, men ikke en Brøde, der kunde tilregnes. (Tertullian).

Pelagii Lære har Fortjeneste ved 1) at indskjærpe, at der ikke er for[e]gaaet en saa ødelæggende Destruction af Msk., at den gjør en ny Skabelse nødvendig 2) ved at indskjærpe Tilregneligheden for den Enkelte 3) ved at opmuntre Msk. til det Gode ved Tanken om dets Frihed.

Derimod opgiver det al Succession saa vel i historisk Udvikling som i det enkelte Msks Liv.

Naar Clausen som andre Dogmatikere for at forklare Betydningen af Adams Synd for Slægterne appellerer til den Analogie, der findes i Folkeslags Individualitæt, hvorvidt er dette da udtømmende, ell. bliver han ikke staaende ved Kategorierne »Slægt og Art« istedetfor at arrivere til Individualitæts Energie. -

Augustins System blev i Virkeligheden aldrig herskende i Kirken, det svævede som en mørk Sky

over den, men under denne formørkede Himmel
trøstede man sig ved en sorgløs Pelagianisme ell. ved
et pro og contra om den Sag under Navn af
Semipelagianisme. –

om Begrebet Fristelse (Baader.).

*Conc: Tridentinum 6te Session mod Pelagius: totum
Adamum secundum corpus et animam in deterius
commutatum fuisse. Hoc Adami peccatum,
propagatione non imitatione transfusum omnibus, non
per aliud remedium tolli quam per meritum unius
mediatoris Jesu Christi.» Mod Augustin: liberum
arbitrium minime amissum et exstinctum imo titulum
sine re, sed viribus attenuatum et inclinatum. Opera
omnia ante justificationem non esse vere peccata, vel
odium Dei mereri.» –*

Endogsaa Luther siger etsteds: hominis essentiam
esse peccatum.

Formula Concordiæ: hæreditarium malum est culpa
sive reatus, quo fit, ut omnes propter inobedientiam
Adæ in odio apud deum et natura filii iræ simus. –
peccatum originis non est levis, sed tam profunda
humanæ naturæ corruptio, quo nihil sanum, nihil
incorruptum in corpore et anima hominis relinquit.
Peccatum originale non est tantummodo totalis
defectus omnium bonorum in rebus spiritualibus, sed
loco imaginis dei amissæ in homine intima pessima,
profundissima, infinitabilis et ineffabilis corruptio
totius naturæ et omnium virium inprimis vero
superiorum et principalium animæ facultatum, in
mente, intellectu, corde et voluntate. Homo ad bonum
prorsus corruptus et mortuus, ita ut ne scintilula
quidem spiritualium virium reliqua manserit. In
spiritualibus et divinis rebus similis est trunco vel
lapidi vel statuæ vita carenti ex ingenio et natura sua
totus malus, deo rebellis et inimicus. Liberum
arbitrium duntaxat ad ea, quæ deo displicent et
adversantur, activum et efficax. –

Adam opfattet som caput seminale, naturale
hominum.

caput foederatum.

Andre beraabte sig paa scientia dei media.

onde Aander.

(i god Forstand Act: 17, 18) – Eph: 6, 12. Mth: 25, 41.

Satan. 1 Cor: 7, 5. – Beelsebub Mth: 10, 25-27. 12, 24. Belial 2 Cor: 6, 15. (Dette Navn findes hverken i det Gl. T. ell i LXX men i *testamentum duodecim patriarcharum*. ὁ ἐχθρὸς Mth: 13, 39. ὁ πονηρὸς Mth. 12, 24. ὁ ἀντιδίκος 1 Pet. 5, 8. ὁ πειραζὼν 1 Thess. 3, 5. ἀρχῶν τῶν δαιμονίων Mth: 9, 34. ὁ ἀρχὼν τοῦ κόσμου hos Joh.: ο θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου 2 Cor: 4, 4. ὁ δράκων, ὁ ὄφις ἀρχαῖος, ὁ ἀγγελὸς τῆς ἀβυσσοῦ. i Apocalypsen. – deres Opholdssted. i Luften Eph. 2, 2, 6, 12. paa vandløse Stæder. Mth: 12, 43. i Gravene Luc. 8, 27. nedstødte i Helvede. 1 Pet. 5, 8. 2 Pet. 2, 4. Jud. 6.

Djævelen synder ἀπ' ἀρχῆς.

Hvorvidt har Stedet Mth: 13, 39 en didaktisk Character med H:t: Spørgsmaalet om Djævelens Statur og Væsen. –

1 I den ældste K: brugte man især Traditionen mod Kjetterne. Dette kaster et Lys over den Brug Reformatorerne gjorde af *Bibelen* i Kirken.

2 *ratio fidei ad Carolum V.* af Zwingli; *confessio tetrapolitana* (Strasburg, Cossnitz, Memmingen, Lindau); *confessio Basiliensis* 1532; *confessio prior Helvetica* 1536 (af Bullinger, Leo Judæ); *conf: secunda Helvetica*. 1566. *Consensus Tigurinus* 1549; *Cathechismus Genevensis* 1545. – i Danmark. 1530 de 43 Artikler 1537. 1569: *articuli pro peregrinis*, 1574 i Anledning af de kryptocalvinistiske Stridigheder; 1625 »Professorerne«; 1651. *Kongeloven*. –

[3] Af Vigtighed, synes det mig, bliver det at lægge Mærke til den Synthese, der i det N. T. findes af ethvert Dogma, saaledes, at det kun er fra forskjellige Sider at denne Synthese gjøres gjeldende, enten som det Gud. og Msklige (Gud-Msket – Aabenbaring.) ell. Succesionens og Eenheden (Dommen nærværende og tilkommende, Opstandelsen nærv. og tilk.) ell. af det aandelige og det legemlige (Sjælens Udødelighed – Legemets Opstandelse.). –

4 Gen: 6, 5: Herren saae, at Mskenes Ondskab var stor paa Jorden, og al Digten og Tragten ond fra Barndom af. Hiob. 9, 2 sq. Et Msk: kan ikke bestaae for Gud vil Gud gaae i Rette med ham, kan han ikke svare 1 Ord til 1000. Ψ 51, 7. Jeg er født i Misgjerning og min Moder haver undfanget mig i Synd. Prov. 20, 9: hvo kan sige jeg er reen i mit Hjerte og rensset fra Synd.